

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) มุ่งศึกษาบทบาทของพุทธใหม่ในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการพุทธใหม่ในประเทศไทย และผู้ปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยในเชิงคุณภาพแบบเจาะจง ได้แก่

- พระครูพิพิธประชานาถ (หลวงพ่อนาน สุพุทธสโร) วัดสามัคคี ต.ท่าสว่าง จ.สุรินทร์
- วิหารธรรม (บ้านหนองโดน) บ.หนองโดน เลขที่ ๑๕ หมู่ ๖ ต.หนองโดน อ.ลำปลาย

มาศ จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐

- สำนักปฏิบัติธรรมภูริทัตตะ คุณแม่จันทา ฤกษ์ยาม บ.หนองไศล ต.คู่อิ่ง

อ.หนองฮี จ.ร้อยเอ็ด

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยแหล่งข้อมูล ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ ตำราวิชาการ หนังสือพิมพ์ ราชบัณฑิตยสถาน/รายวัน นิตยสารสื่อออนไลน์ ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาประกอบการสร้างกรอบแนวคิด ตลอดจนวิธีการศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายผล

๒. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการพุทธใหม่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งรูปแบบของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับบุคคลที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งแสดงในตารางที่ ๓.๑ – ๓.๒

ตารางที่ ๓.๑

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง วัดสามัคคี ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์

ที่	ชื่อ นามสกุล/ฉายา	อายุ	การศึกษา	อาชีพ/สถานะภาพ
๑	พระครูพิพิธประชานาถ	๘๐	ป.๔	บรพชิต
๒	นายสำรวจ มีโชค	๓๘	ป.๔	เกษตรกร
๓	นางอุทัยวรรณ ศรีเลิศ	๔๒	ป.๔	เกษตรกร
๔	นางอุดม ไสร์กนิษฐ	๕๕	ป.๔	เกษตรกร
๕	นางแทน ดิดใจดี	๓๖	ป.๔	เกษตรกร

ตารางที่ ๓.๒

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง วิหารธรรมบ้านหนองโดน ต.หนองโดน อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์

ที่	ชื่อ นามสกุล/ฉายา	อายุ	การศึกษา	อาชีพ/สถานะภาพ
๑	อาจารย์บุญมา นพสันเทียะ	๖๗	ป.๔	เจ้าสำนัก
๒	อาจารย์สุภาพ เสาร์โร	๖๐	ป.๔	เจ้าสำนัก
๓	คุณพ่อเสน ทองมน	๗๒	ป.๔	ผู้ปฏิบัติธรรม
๔	คุณพ่อบุญเพ็ง หาดิ	๘๕	ป.๔	เจ้าสำนัก
๕	พระภิกษุบุญยิ่ง จันทวโธ	๔๗	ม.๓	ผู้ปฏิบัติธรรม

ตารางที่ ๓.๓

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง สำนักรับผิดชอบนิติเวช บ้านหนองไสย ต.คูกึ่ง อ.หนองฮี จ.ร้อยเอ็ด

ที่	ชื่อ	นามสกุล/ฉายา	อายุ	การศึกษา	อาชีพ/สถานะภาพ
๑	คุณแม่ทา	ฤกษ์ยาม	๖๕	ป.๔	เจ้าสำนัก
๒	คุณราตรี	เต๋าทอง	๓๐	ปริญญาตรี	ผู้ปฏิบัติธรรม
๓	นางธิดา	มีชนะ	๔๐	ปริญญาตรี	ผู้ปฏิบัติธรรม
๔	นางจันดา	จุมทา	๖๗	ป.๔	ผู้ปฏิบัติธรรม
๕	นางสมศรี	บุตรมาตร	๗๗	ป.๔	ผู้ปฏิบัติธรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ แต่ละสำนักมีจำนวนสมาชิกมากพอสมควร แต่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะผู้ที่ใกล้ชิดและมุ่งปฏิบัติอย่างจริงจังเท่านั้น เพื่อจะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของแต่ละขบวนการได้มากตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือนี้ในการพูดคุยอย่างไม่เป็นพิธีรีตองไม่มีรูปแบบอีกทั้งไม่เคร่งครัดเรื่องขั้นตอน และลำดับคำถามแต่ได้วางกรอบคำถามกว้าง ๆ ไว้แล้ว การสัมภาษณ์ครั้งนี้ถ้าเป็นเรื่องเนื้อหาของขบวนการโดยตรงจะบันทึกต่อหน้าผู้ให้ข้อมูลแต่ถ้าเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล จะกลับมาจดบันทึกภายหลังการให้สัมภาษณ์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามนี้เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) แล้วปรับแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำไปทดลองนำไปใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕ รูป/คน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองมีขั้นตอนดังนี้

๑. การเข้าไปทำความรู้จัก จากการสอบถามและเข้าไปที่ทำการของแต่ละขบวนการ

๒. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาข้อมูลแต่ละขบวนการ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด ๑๕ รูป/คน ดังปรากฏดังตารางที่ ๓.๑ – ๓.๓

การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูลจำเป็นต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องแน่นอน ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูล ๒ แบบดังนี้

๑. ตรวจสอบทันทีโดยทำไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล
 ๒. ตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ซึ่งกระทำภายหลังการจดบันทึกภาคสนาม
- ส่วนวิธีการตรวจสอบนั้นได้ทำหลายแบบพอแยกได้ดังนี้
๑. ตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลบุคคลที่ต่างกัน
 ๒. ตรวจสอบในสถานที่ต่างกัน
 ๓. ตรวจสอบกับเจ้าของผู้ให้ข้อมูลเดิม
 ๔. ตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลมาก เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพถ้าไม่มีการตรวจสอบข้อมูลที่ดีแล้ว จะเกิดความลำเอียง ไม่แน่นอนและออกมาเป็นทัศนะของคนมากเกินไปได้

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ ในการเก็บข้อมูล จะไม่แยกส่วนออกจากกัน เพื่อความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลว่าสอดคล้องกับกรอบความคิดที่ตั้งไว้หรือไม่ และได้นำข้อมูลจากสนามมาจำแนกและจัดระบบ (Typology and taxonomy) เป็นหมวดหมู่โดยจำแนกข้อมูลลักษณะคล้ายกันมารวมกันไว้ ข้อมูลที่จำแนกดังกล่าวนี้ เช่น จำแนกคนที่เกี่ยวกับขบวนการ จำแนกพิธีกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ไว้เป็นต้น หาความเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติของแต่ละขบวนการ และได้ใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การเขียนรายงาน งานวิจัยเชิงคุณภาพฉบับนี้ได้เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์ การเขียนรายงานการวิจัยจึงออกมาในรูปแบบการบรรยายไม่มีตัวเลขทางสถิติเข้ามาเกี่ยวข้อง

จากขั้นตอนการวิจัย ตั้งแต่การสำรวจข้อมูลภาคสนาม และศึกษาข้อมูลจนกระทั่งถึงการเก็บข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในการทำงาน ๑ ปี โดยเริ่มจากเดือนตุลาคม ๒๕๕๑ ถึง เดือนกันยายน ๒๕๕๒ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. การลงมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน ๑๕ รูป/คน ได้แก่ วัดสามัคคี ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์, วิหารธรรมบ้านหนองโดน ต.หนองโดน อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์, สำนักปฏิบัติธรรมภูริทัตตะ บ้านหนองไศล ต.คู่อิ่ง อ.หนองฮี จ.ร้อยเอ็ด

๓. ลงมือตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการจดบันทึกภาคสนามไปด้วย เมื่อได้ข้อมูลทั้งวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องและจึงนำมาเขียนรายงานเป็นเชิงบรรยาย